

2101002502030041
EXAMINATION FEBRUARY-MARCH 2024
BACHELOR OF ARTS (EXTERNAL) (SECOND YEAR)
SANSKRIT - III - LEVEL 3
विक्रमोवशीयम - कालिदास, गंगालहरी – जगन्नाथः। अर्थावबोधः।

[Time: As Per Schedule]

[Max. Marks: 100]

Instructions:

1. Fill up strictly the following details on your answer book

- a. Name of the Examination: **BACHELOR OF ARTS (EXTERNAL) (SECOND YEAR)**
- b. Name of the Subject: **SANSKRIT – III – LEVEL 3**
विक्रमोवशीयम - कालिदास, गंगालहरी – जगन्नाथः। अर्थावबोधः।
- c. Subject Code No: **2101002502030041**

2. Sketch neat and labelled diagram wherever necessary.
3. Figures to the right indicate full marks of the question.
4. All questions are compulsory.

Seat No:

Student's Signature

Q.1 (अ) नीचेना प्रश्नोना टुंक्रमां जवाब आपो. (गमे ते पांय)

10

a) **Write answer in short (any five)**

1. 'वेदान्तेषु' शब्दो अर्थ समजावो..
Give the meaning of the word.
2. कालिदासनी कृतियोना नाम जडावो.
Name the works of Kalidasa
3. विक्रमोवशीयम नाटक केटवा अंकमां विभाजित छे? तेनो मुख्य रस कयो छे?
Vikramovashiyam play is divided into how many numbers? What is his main interest?
4. आयुषनो उछेर कोना आश्रममां थयो હતો? शा માટે?
Ayush was brought up in whose ashram? Why?
5. ગંગાલહરીમાં કોની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. અને ગંગાલહરીને બીજા કયા નામથી ઓળખવામાં આવે છે?
Who is eulogized in Gangalhari? And by what other name is Gangalhari known?
6. જગન્નાથના પિતાનું નામ જણાવી શાહજહાંએ જગન્નાથને કઈ ઉપાધિ આપી હતી.

Tell the name of Jagannath's father and what title did Shah Jahan give to Jagannath.

7. गंगावहरी केवुं काव्य छे?
What kind of poetry is Gangalhari?

(ब) नीयेना गधभंड वांथी प्रश्नोना संस्कृतमां जवाब लखो.

b) Read the following passage and answer in the Sanskrit the questions that follow it.

कस्यचित्ति राज्ञः प्रसादे एको वानरः आसीत् । गच्छता कालेन तस्य विस्वासस्य स्थानं भवत । परंभक्त्या सः तस्याडगसेवको भवत् । अन्तःपुरे अपि स बहुशो गच्छति स्म । एकदा ग्रीष्म समये भूपालः निद्रां गतस्तदासौ मर्कटं तं व्यंजनं नोत्वा वायुं प्राचालायत् । अत्रान्तरे काङ्पि मक्षिका तस्य नृपतेर्वक्षस्थलस्योपर्युपाविशत् । स मर्कटो तां व्यंजनेन दूरीकर्तुं वारंवारं प्रयायत । किन्तु निषिध्यमानापि पुनः पुनः तत्रैव उपविष्टासीत् । ततः तेन स्वभाव चपलेन मूर्खेण वानरेण क्रुद्धेन भूत्वा तां हन्तुं तीक्ष्णं खड्गं आनीयत् । ततः तेनासिना तस्यां मक्षिकायां मौखर्येण प्रहारो विहितः । ततो मक्षिका उड़ीय कुत्रापि गता । किन्तु तेन शितधारेणासिना राज्ञो वक्षो दिधा जातम् ।

10

- 1) ग्रीष्म समये नृपस्य प्रसादे मर्कटः किं करोत ?
- 2) नृपस्य वक्षस्थले का उपाविशत् ?
- 3) मर्कटो तां केन दूरीकर्तुंम प्रायतत् ?
- 4) ततः तेन मौखर्येण किं जातम् ?
- 5) मूर्खस्यासिना प्रहारेण किं जातम् ?

Q.2 (ब) नीयेनामांथी कोठपण्ण वे श्लोकोनो अनुवाड करो.

6

a) Translate any two verses from the following.

- 1) उरूद्धवा नरसखस्य मुनेः सुरस्त्री कै
कैलासनाथमुपसृत्य निवर्तमाना ।
बन्दीकृता विबुधशत्रुभिरर्धमार्गे
क्रन्दत्यतः शरणमप्सरसां गणोडयम् ॥
- 2) अग्रे स्त्रीनखपाटलं कुरबकं श्याम दयोभार्गयो-
र्बालाशोकमुपोढरागसुभगं मेदोन्मुखं तिष्ठति ।
ईषबद्धरजःकणाग्रकपिशा चुते नवा मज्जरी
मुग्धत्वस्य च योवनस्य च सखे मध्ये मधुश्रीः स्थिरता ॥
- 3) उत्कीर्णा इव वासयष्टिषु निशानिद्रालसा बर्हिणो
धूपैजर्लाविनिःसुतैर्वलभयः संदिग्धपारावता ।
आचारप्रयतः सुपुष्पवलीषु स्थानेषु चार्चिष्मतीः
संध्यामङ्गलदीपिका विभजते शुद्धान्तवृद्धाजनः ॥
- 4) सरसि नलिनीपत्रेणापि त्वमावृतविग्रहां
ननु सहचरी दूरे मत्वा विरौषि सुमुत्सुकः ।
इति च भवतो जायास्नेहात्पृथक्स्थितिभीरुता
मयि च विधुरे भावः कान्ताप्रवृत्तिपराङ्मुखः ॥

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો અનુવાદ કરો.
b) Translate any two verses from the following.

6

- 1) સમુદ્રં સૌભાગ્યં સકલવસુધાયાઃ કિમપિ તન-
મહૈશ્વર્ય લીલાજનિતજગતઃ : ખણ્ડપરશોઃ |
શ્રુતીનાં સર્વસ્વં સુકૃતમથ મૂર્ત સુમનસાં
સુધાસૌન્દર્ય તે સલિલમશિવં નઃ શમયતુ ||
- 2) જડાનન્ધાન્ પંગૂન્ પ્રકૃતિબધિરાનુક્તિવિકલાન્
ગ્રહગ્રસ્તાનસ્તાઃખિલદુરિતનિસ્તારસરણીન્ |
નિલિમ્પૈર્નિર્મુક્તાનપિ ચ નિરયાન્તર્નિપતતો
નરાનમ્બ ત્રાતું ત્વમિહ પરમં ભેષજમસિ ||
- 3) કિયન્તઃ સન્ત્યેકે નિયતમિહ લોકાર્થઘટકાઃ
પરે પૂતાત્માનઃ કતિ ચ પરલોકપ્રણયિનઃ |
સુખં શેતે માતસ્તવ ખલુ કૃપાતઃ પુનરયં
જગન્નાથઃ શશ્વત્વયિ નિહિતલોકદયભરઃ ||
- 4) પયઃ પીત્વા માતસ્તવ સપદિ યાતઃ સહચરૈ-
ર્વિમૂઢૈઃ સંરન્તું ક્વચિદપિ ન વિશ્રાન્તિમગમમ્ |
ઇદાનીમુત્સઙ્ઘેઃ મૃદુપવનસંચારશિશિરે
ચિરાદુન્નિદ્રં માં સદયહૃદયે શાયય ચિરમ્ ||

(ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સંદર્ભ સમજાવો.

c) Explain any two of the following references.

8

- 1) ઉપકૃતં ખલૂ દાનવૈઃ |
- 2) અતઃ ખલુ ભવતા દિવ્યરસાભિલાષિણા ચાતકવ્રતં ગૃહીતમ્ |
- 3) નિર્વાણાય તરુચ્છાયા તપ્તસ્ય હિ વિશેષતઃ |
- 4) અનિર્વદ પ્રાપ્યાણિ શ્રેયાંસિ |

Q.3 'વિક્રમોર્વશીયમ્' નાટકનું મૂળ દર્શોવી તેમાં કાલીદાસે કરેલા ફેરફારો વણવો.
Describe the changes made by Kalidasa in depicting the origin of the play
'Vikramorvasiyam'.

20

અથવા
OR

‘વિક્રમોર્વશીયમ્’ નાટકના આધારે પુરુરવાનું પાત્રાલેખન કરો.
Characterize Pururava based on the play 'Vikramorvasiyam'.

Q.4 જગન્નાથના વ્યક્તિત્વ અને વિદ્વતાનો વિસ્તૃત પરિચય આપો. **20**
Give detailed introduction of the personality and scholarship of the poet Jagannath.

અથવા
OR

જગન્નાથના લહરી કાવ્યો સવિસ્તર ચર્ચો.
Elaborate churches of Jagannath's whimsical poems.

Q.5 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) **20**
Write short notes (any five)

- 1) ભૂર્જપત્ર પ્રસંગ
Event of 'ભૂર્જપત્ર'
- 2) ઉર્વશી નું પાત્રાલેખન
Characterization's of ઉર્વશી
- 3) જગન્નાથ ની શૈલી
Style of Jagannath
- 4) જગન્નાથ ના જીવનવિષયક દંતકથાઓ
The Legends of Jagannath's life.
